

Излази два пута
— у мјесецу —

Цијена за Аустро-Угарску: на годину К 2.40
на по године. К 1.20
на четрт год. К — 60
За друге земље: на годину 4 круне. Појединачни бројеви 10 пот.

СРПСКО КОЛО

НАРОДНИ ЛИСТ

Огласи рачунају се по цјеновнику. Ако се више од три пута увршћују, рачунају се јефтиније.

Уредништво се налази у Николићевој улици бр. 8. Писма се шаљу на уредништво „Српског Коло народног листа“. Рукописи се не враћају.

Издаје: Друштво „Српско Коло“ (д.-д.)

Уређује: Уредништво „Н. Србобрана“

Шта се то ради у нашој држави.

Већ је свако и у најзабаченијем сеоцу опазио, да нешто није у реду у нашој држави. Не узимају се нови војници, не отпуштају се испужени, не угони се државни (не општински намет) порез егзекуцијом. А има још тога из чега се види, да нису чисти рачуни у држави.

Ви знате да је наша држава састављена из двије поле. На једној је страни Аустрија, на другој Угарска (Маџарска), Хрватска и Славонија. Свака пола има неких државних послова, којима сама управља, а има их, којима заједнички управљају.

Овако је држава подијељена прије 38 година. Подијелили су је тако Швабе (Нијемци) и Маџари. Други су народи хтјели да се држава друкчије уреди, јер у држави има много других народа: Чеха, Пољака, Срба, Хрвата, Румуна и других, више него Шваба и Маџара заједно. Али је у Шваба онда била у рукама државна власт, па су подијелили господство између себе и Маџара.

Други народи противили су се томе и касније, али Маџар и Швабо били су увијек сложни, сложнији него сијасет онијех других народа, па су сачували своје господство.

Али имаду двије три године, што се Швабо и Маџар почеше свађати. Хоће Маџар да се још већма растави од Швабе, да има мање послова заједничких са Швабом. Само да краљ буде један оба двома, а друго све свак себи. Али Швабо неће. Јер и ако су они подијелили господство, свеједно је Швабина ријеч увијек била преча, Швабо је многобројнији и пуно богатији од Маџара. Особито се завадише због војске. Маџар хоће, да команда у Маџарској буде маџарска, а Швабо хоће да буде свуда команда швапска.

Ето отуд свађа и неред у држави. Маџарски сабор, кад видио, да му неће да учине по вољи наострешио се, изврнуо и он ћурак (кожух) па вели: кад не дате да иде свак себи, не дамо ни ми војника, не дамо да се порез државни смије оврхом изгонити, већ ако ко хоће да добровољно даде, нек му је просто. У др-

жавну касу слабо тече новац, војска нема новачка, ту нијесу чисти рачуни.

Тако ће то трајати, док неко не малакше. Не бојте се, неће ту доћи до крви. Бој ће се водити само законитим оружјем. Неће Маџар крви, јер није сигуран како ће проћи, неће Швабо јер се боји, да би ко са стране ударио, кад би се земља изнутра закрвила.

Како да се ми Срби држимо у тој свађи?

Ми Срби нијесмо ни Шваби ни Маџару за срце прирасли. Тешко је између њих два бирати. Зато ту не може бити говора о некој љубави, већ само о рачуну.

Ми држимо, да је боље имати посла са самим Маџаром.

Маџари у Маџарској нијесу сами. Има тамо од сваке стотине душа само око 45 Маџара, а остало су Румуни, Словаци, Швабе, Срби, Хрвати, Русини. Догод је Маџар у савезу са 10 милијуна Шваба у Аустрији, он може лако излазити на крај с овим немаџарским народима. Али кад он изгуби помоћ аустријску, кад се завади са Швабом, онда ће се он сам морати разрачунавати с оним народима, а уз то смо ми (Хрватска и Славонија) на врату. Видјеће он да 45 не могу лако господарити са 55 (а кад се ми прирачунамо са преко 65) без туђе помоћи. Видјеће то па ће морати и нагодити се с немаџарским народима, а још прије с нама. С тога мислимо да је боље, нека се Швабо и Маџар раставе, јер ће нам бити лакше бочити се са самим Маџаром.

Зато и сви немаџарски народи држе скупштине у Маџарској (Срби, Румуни, Словаци) и закључују, да се треба раставити од Швабе, али зато траже од Маџара, да поштују њихова права. Срби су држали такве скупштине у Карлову, Паланци, Бечкереку, Новом Саду.

Нашу би помоћ рад и Швабо и Маџар. Али ми знамо како смо 1848. године за Јелачића помогли Шваби, па шта смо добили? Швабо се нагодио с Маџаром, а нас јадне оставио да се разрачунавамо с Маџаром, који нас богме није волио, што смо под Јелачићем помогли Шваби.

Тако би било и сад; кад би Маџар видио, да ћемо у помоћ Шваби, он би се препао, по-

пустио Шваби, помирио се с њим, па би онда разрачунавао с нама.

Али зато ми рецимо Маџарима: Видите, ми нећемо са Швабом, а могли би, да хоћемо. Али ми би и вама помогли у вашој кавзи са Швабом, али ви сте нам много згријешили до сад, па то морате поправити. Ми ћемо бити на вашој страни, али ми најприје тражимо, да ви дате нама, што је наше, што је наш народ тражио на лањским скупштинама. Ви хоћете своју слободу од Швабе, ми хоћемо своју слободу од вас. Слобода је за све. Ми не молимо и не просјачимо, већ тражимо своје право, а у такој смо згодној прилици, да нам морате дати, ако желите себи добро, јер се не можете на све стране борити. Ми тражимо да сами управљамо својим приходима (кесом), својим шумама; ми тражимо да се у нашој земљи маџарска застава не истиче; да се уведе српска (хрватска) команда, ако ви добијете маџарску, и тако даље, знате, што је народ тражио на скупштинама.

Ријетко се нада човеку згодна прилика, па је не треба пропустити. А нами се надала згода, дасу и Маџари једном дошли у прпу, јер ако неће дати нама што је наше, онда се морају мирити са Швабом, пристати на оно што Швабо хоће.

Али не пристану ли Маџари на то, што тражимо, добро, ми ћемо се и даље спремати, освјешћавати свој српски народ, удруживати се, јачати се, док не будемо тако јаки да извојемо и себи у овој земљи своја српска права, а заједно с Хрватима овој земљи од Маџара њезина права, па макар Маџари били томе вољни или не. То ће ићи теже, али и то вријеме мора доћи.

Дакле, са Швабом нећемо, са Маџаром не-

ћемо. ако нам не да што је наше. Ето, то је, мислимо, најпаветнија српска политика. Даде ли се што ћарити, ћарићемо, ако не, ми се у кавгу нећемо плести, да не буде батина по нашим леђима и с једне и с друге стране. Тако су закључили и српски посланици далматински и изасланици српске народне самосталне и радикалне странке на састанку у Задру.

Српска повјест.

21.

Укидање војничке Границе.

Ми већ знамо за што је основана војничка Граница. У вријеме, док је турска држава била моћна, проваљивали су Турци сваки час границе наше државе, плачкали, палили и убијали. Да се стане на пут томе злу, основан је на граници стални војнички табор, под војничком командом као у рату, који је чувао границу од Турака. Тај је табор ишао од међе далматинске личком међом, па уз Уну, Саву, Дунав, све до Румуњске. У том табору били су већином Срби. Мало је било других народа.

Али, кад је Турска стала пропадати, кад су настале у њој непрестане буне, кад ју је Русија већ скоро сасвим сатрла у силним ратовима, те

Маџедонка.

више није била ником опасна, престајали су Турци и преко граница туђих проваљивати, престали су нападати на друге народе, почели се само бранити. Чим је дошло то доба није више била потребна ни наша војничка Граница. Управници државни мислили су, шта ће тај војнички табор са посебном управом и посебним правима. Сад се иде на то, да се сва државна управа сведе на један калуп, да свуда буде једнака управа и једнако право. Зато они

одлуче, да се Граница укине и сједини код нас са Хрватском и Славонијом а у Мађарској са Маџарском. Тако је и било. Тај закон о укидању Границе створен је 1871. год., а Граница је сасвим спојена код нас са провинцијалом тек 1881. год.

Границу су основали они, којима је то у корист ишло, кад им је требала, а тако су је и укинули кад им није требала. Наш српски народ нити ју је основао, нити укинуо, то од њега није зависило.

Тако смо завршили причање о прошлости Срба, који су се овамо преселили.

Јели та сеоба била на корист или штету српског народа? Ја држим да је била на велику нашу штету. За вријеме силних ратова, немира, крвопролића у задњих 300 година изгинуло је без икакве користи за нас Србе најмање милијун Срба. У исто вријеме покатоцило се, поунијатило, одродило барем двије стотине хиљада Срба, а иселило се у Русију сто хиљада и тамо порусило. Пропало нас је најмање четврти дио од цјелокупног садашњег броја, а само за корист туђина.

Преко милијун нас има још у овој држави. толико нас је пропало и више, то су два и по милијуна. Да су та два и по милијуна сад у Србији, Босни и Турској, друкчије би Српству птице пјевале.

А од колике је штете та сеоба била браћи нашој, која осташе под Турском, то ћете текар чути.

22.

Устанци Срба у Турској.

Ми смо оставили своју браћу у Турској, како се муче да сачувају своје главе и иметак од неких бијесних Турака, јер сви нијесу били такви. Због тога многи из Турске иселише, многи се пребијаше по планинама, светећи се турским насилницима, а остали остадоше код куће, старајући се да изађу са мање зла.

Испрва Турци и нису били зли, народ је прилично лако подносио њихову власт, али што касније било је све то горе. И народ наш то пјева у пјесми, јер вели, како је цар Мурат, прије него што је од ране задане му Обилићем, умро, овако говорио:

Пасте народ као дјецу своју!
Не удрите глобе ни намета:
Нек је харач петнаест динара
Нек је харач и дваест динара,
Ал немојте раји горки бити,
По шумама да од вас зазире,
Јер зулум ће народ побунити!
Па кад скочи сиротиња раја,
Кад се дигне кука и мотика,
Биће Турком по Медини мука.

Кад су особито намети учестали, почеше се дизати устанци. Знамо да су Срби увијек дизали се на оружје, кад је аустријска војска прелазила у Турску, управо у садашњу Србију. Али касније почеше Срби дизати устанке и сами на своју руку.

Први велики устанак плануо је у Србији, па иза Србије дође на ред Босна и Херцеговина, а сада ено и Старе Србије и Мађедоније.

У Србији је плануо први устанак 1804. године под водством Ђорђа Петровића прозваног од Турака Карађорђа, дједа краља Петра. Други устанак плануо је 1815. године под водством Милоша Обреновића. Ми ћемо најприје говорити о овим устанцима и то опширније, јер они су родили садању Краљевину Србију.

Закони у корист ратара у Србији.

Има већ неколико пута, како у овом вашем листу народном читате о законима у Србији. Ови се закони износе преда вас да видите, да нису свуда по свету у државама право и правица једнако подељени. Има земаља, у којима се води више бриге о ратару. Тако и треба, јер ратар је, браћо, главна полуга свега живота у земљи, ратар, човек сељак и радник, држи на плећима државу. И Србија је земља, која то знаде. Све законе своје управља она тако да доносе сељаку користи. То је нама видите мило, јер у Србији живи наш народ српски, крв од наше крви. Износимо те добре законе и зато, да видите што је добро, из тога се поучите добру и тако пођете у напредак.

Овај пут ћемо говорити какав је у Србији *закон о војсци*.

*

Сви ви знате сами какав је терет и мука војска за ратара и радника. Војска је најтежи порез који он даје држави. Осим тога што за њу плаћа у новцу, мора наш ратар још да оставља кућу и посао и да иде дуге три године под пушку, да у војсци троши време дугачко, које би могао радити на свом добру код куће. У Србији је у том боље, тамо стоји са службом у војсци овако.

1. Служба у српској војсци траје за оне код коња и топова *2 године*, код свију других трупа, дакле и код пешака само *1 и по године*. Ови рокови се зову пуну, али има и скраћених.

2. Рекрути пешаци, који постану у служби врло добро писмени, који се извежбају врло добро и изуче војнички, пуштају се кућама већ *после 14 месеци*.

3. Самохрани или самци, којима је изумрло све задружно сродство, а наследили су какво земљорадничко имање или какву радњу служе само *6 месеци*. То вреди и за ђаке, па и за оне, који су свршили неку привредну или занатску школу, па се баве привредом или занатима код своје куће.

4. У задругама где има више обавезника служи

најстарији 6 месеци, двојица за њим по 1 годину и по, четврти опет само 6 месеци.

5. *Првенци служе 6 месеци*, кад у кући нема младића од пуних 17 година. Под првенцем се рачуна најстарији син породице, без обзира да ли је он по рођењу први или не.

6. Од војничке се службе *сасвим ослобађају*:

Једини храниоци неспособних задругара, који имају какво земљорадничко имање или радњу, а плаћају годишњу непосредну порезу мању од 15 динара (круна), Самохрани самци, који су истог стања као ови горе, једини храниоци задружне нејачи, мушкараца испод 16 година живота и женскиња у опће!

Врло важне су још и ове одредбе, које иду у корист ратара:

Где би се стекло да се два рођена брата рекрутују или служе заједно позваће се, ако жели задруга, други истом онда, када први одслужи. Код задруга где има мушких и женских више од 25 душа, не могу се у исто време рекрутовати више од двојице. Када имају у једној задрузи три или више задругара, који према годинама требају да уђу у исти мах у службу, може се један да ослободи сталне службе. Војници докле служе стално, у кадру, не плаћају лични порез (порез на главу).

*

Оваки је закон за службу у првом позиву, а то је стална војска, кадар, у који се узимају младићи у 21. години живота. Када они сврше службу у кадру по законима, које сте чули, рачунају се у резервисте првог позива до своје 31. године живота. Од 31. до 37. воде се у књигама као други позив, а од 37. до 45. као трећи позив. Све то време долазе они само на кратка вежбања и маневре. Но ту се опет пази да та вежбања не буду лети и у пролеће за време великог пољског рада.

У свему дакле и свачему мисли се и пази на сељака, гледа да му се олакшају терети његови. Гледајте и мислите да и код вас пође на боље. Прочитајте све, што вам се напише, једанпут, двапут па и три пут. Мислите и бригаите се и порадите онако, како овај ваш народни лист учи, да не буде узалуд ово што пишемо, а да вам и користи донесе новац који ва овај лист плаћате. Здрави и живи да сте и весели!

Милић.

Македонче

— прича —

У кичевској околини било је потребно дотурити муницију четама јер им је нестала.

Аустријски шпијуни посејани свуда и на све стране, пазе на сваки покрет сваког Србина и одмах достављају Турцима.

Тешко је то донети муницију а да се заметне траг, те да се не зна ни где је чета, нити ко шаље и одакле муницију и оружје.

Четници преобучени ишли су на све стране и испитивали, на који би начин ову већу количину пренели а да зато не дознаду ни аустријски шпијуни нити Турци.

Најзад ће један из чете рећи при састанку четника:

— Браћо, ја имам сина од четрнаест година. Он ће нам при овоме бити од велике помоћи!...

За тим им изложи све како је он мислио.

— Али за Бога, Ставро, то би била за дете сигурна смрт! — рече војвода — а грех је узети тог малишана на душу!...

— А зар му смрт неће бити и дома, ако га и тамо Турци или Бугари нађу?! — одговори Ставра.

Најзад после кратког већања усвојише оно, што је Ставра предложио.

После два дана од овог већања ступи у аустријски митровички конзулат¹⁾ један дечак. Он је питао за Милера, аустријског официра, у чијим је рукама цела аустријска шпијунажа.

— Требала тебе хер Милер? — упита га некаква Швабурија.

— Ја бих имао њему да кажем неке важне ствари, — рече дечко отресито, — само ме ви њему јавите.

Онај малопређашњи оде а дечко оста чекајући.

Ово је био главом син Ставре четника, мали Ђорђије.

Најзад се Швабо врати и позва дечка у једну собу.

Није потрајало дуго за овим а појави се г. Милер, аустријски официр, са дечком и пођоше митровачком кајмаку²⁾.

Шта су све говорили била је тајна, тек се убрзо почеше шиљати на све стране коњаници ради некака јављања, а тако исто доби се убрзо одговор и од Хилми-паше³⁾.

¹⁾ Свака држава поставља у већим местима друге државе своје чиновнике (конзуле) који се брину за њене послове и њене поданике што живе у тој држави. Треба знати да у Ст. Србији и Македонији аустријски и талијански официри управљају жандармеријом турском.

²⁾ Виши официр у Турској.

³⁾ Хилми-паша је високи турски чиновник у Скопљу, виши него жупан код нас. Сад је баш положио своју част.

О О О О

СРБИ ТЕЖАЦИ!

Шаљите добру, здраву и паметну дјецу на корисне занате

Оснивајте Српске ратарске (земљорадничке) задруге

СРБИ ТЕЖАЦИ!

Нупујте и читајте „Привредник“ лист Главног Савеза Српских Ратарских (Земљорадничких) Задруга у Загребу.

О
О
О
О

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

www.unilb.rs

Два батаљона турске пешадије кретоше се Челопеку. Са овим батаљоном био је и Милер а пред свима ишао је дечко Ђорђије.

Турци су ипак ишли опрезно. Али кад беху стигли до положаја, који им се беше на путу испречио, — загрмеше са свих страна пушке.

Танад су звиждала и с преда и с бока и већ се поваљаше неколицина у редовима. Ово изненађење доведе Турке у забуну, али господин Милер поможе својим саветима, те се Турци убрзо распоредише за борбу и почеше наступати.

Али пред собом никога нису опазили, а у оној забуну малог Ђорђија и заборавише.

Турци су мислили, да ће једним јуришем разјурити или похватати шаку четника, који им се испречише, али се љуто преварише. Ватра четничка биваше све жешћа, све смртоноснија.

Заурлаше Турци и кретоше напред. Када су били под самим положајима одакле су четници сипали ватру, спремише се на јуриш.

Али сад тек настаде ужас. Ручне бомбе⁴⁾ полетеше у турске редове и начинише таку страхоту да преплашени низами⁵⁾ почеше одступати без реда.

Куршуми и бомбе пустошише и даље турске редове тако, да од два батаљона турска једва један умаче, а све остало беше које мртво, а које рањено.

Српски четници осветише смрт оних 28 раније изданих четника.

Сам Милер, који је гледао све шта се догоди, узвикнуо је:

— Овако се само могу српски четници борити!

А Турци причаху, да су Срби имали некаке пушке, које по десет метака одједанпут испаљују.

Док се овај окршај десио овде дотле је у све крајеве остале, где се српске чете налазе, оружје и муниција дотурена без икакве сметње.

Мали је Ђорђије дивно испунио свој задатак, па ипак и своју главу спасао, јер се користио првом забуном Турака и побегао.

У овом је био Ставрин план да се Турци одмаме у заседу, да им се скрене пажња на другу страну, а такође и Милеру, — а на тај начин су остали успели те оружје и муницију пренели на места где је потребно.

Овде је учествовало око 80 четника српских.

Тако је мало Македонче послужило својој браћи онако, како приличи сваком Српчету.

„Српско Коло“ пред судом.

Ви знате, да сте већ неколико пута добили на понеким местима сасвим бело „Српско Коло“, на коме не пише ништа. Ту је написано нешто, али је државни одветник то забранио, или како се вели запленио. После неколико дана судбени сто изрече осуду и потврди ту заплenu, коју му је поднео државни одветник. Ту осуду мора онда по закону о штампи „Српско Коло“ да донесе на првоме месту, и онда читате оно: „У име Његова Величанства Краља! Кр. судбени сто у Загребу (или коме другом месту) закључио је на предлог кр. државног одвјетника у Загребу (или другде)“, да ово или оно у том броју чини злочин или преступак, па се забрањује раширивање и бројеви се имају уништити.

Тако вам је то већ неколико пута било и са „Српским Колом“ У слободним и напредним земљама нема тога. Тамо влада слобода штампе и сме се писати, како се хоће, али нема запленивања, нема белих бројева. Зато се, ето и „Српско Коло“ бори за слободу штампе, бори се „Нови Србобран“, бори се наша народна српска самостална странка. Ви можда не знате шта то значи слобода штампе. Штампану проглашују велики људи седмом великом државом. Често пута војска не може израдити оно, што штампа изради. У борби с Бечом, слободна је штампа данас у рукама маџарским сила јача од убојног оружја. Новине говоре слободно народу маџарском, и народ се скупља у редове, врста се и ступа у једну целину, која тражи свом снагом права народна.

Ето, видите, шта значи слобода штампе. Она је, како један Енглеz рече, темељ свију грађанских слобода, а други један Енглеz рече у руском листу, да слобода штампе више вреди од двадесет Манџурија. И сад ћете разумети, зашто се наша српска самостална странка бори за слободу штампе, за изборно право, да сваки пунолетан човек гласа, за слободу састајања у народним скупштинама и зборовима, за слободу удруживања у политичке странке. Кад то има народ у рукама, онда је лако за њега. Онда ће он стећи сва своја друга народна права.

Ето, видите, за то се бори и овај народни лист. Па зато, кад је државни одветник запленио 13. број „Српског Кола“ а суд донео пресуду, поднео је судбеном столу у Загребу одговорни уредник овога народног листа приговоре против те пресуде. На то је имао право и по овом нашем застарелом закону о штампи, који данас вреди.

Судбени је сто одредио, да расправа пред судом буде 28. септ. (11. октобра), и била је. На тој је расправи држ. одветник доказивао, да је имао право, а уредник „Српског Кола“ побијао је то својим говором. Пре ових говора прочитани су писмени приговори, што их је суду поднео одговорни уредник „Српског Кола“. Расправа је била јавна, и ево како је о њој јавио

⁴⁾ То су бомбе, које се из руку бацају и имају страшну снагу кад се распрену.

⁵⁾ Низами су редовни турски војници, линијашки.

"Нови Србобран". У приговорима против заплене каже уредник ово:

Заплењене ставке не спадају под удар §. §. 300. 302. и 308 кз., јер у њима нема раздраживања неистинитим казивањем, нема изопачивања чињеница на мржњу и презир против владе и против друштвених staleжа, нема најзад разглашавања за јавну сигурност лажних гласова.

Из уводног чланка „Српског Кола“ бр. 13. заплењена је она ставка, у којој се опширно разлаже о запостављености српског имена, ћириловског словенског писмена, српске заставе, православне вере. Да је то у истини, која стоји доказује чак и натражни програм „Српског Клуба“ (Срба владиноваца посланика у сабору хрватско-славонском) који је унео у њ захтеве ради равноправности. Да је Србин грађанин другог реда, то је јавно у сабору изустео бивши подбан г. д-р Светислав Шумановић као посланик и члан владе странке. А о њему се не може ваљда мислити оно, што г. држ. одветник у заплењеној ставци налази.

За ту запостављеност баца се одговорност на г. зв. „Српски Клуб“, а у приговорима се образлаже да је и то истина. Довољан је зато доказ програм „Српског Клуба“, од кога ни једног слова нису остварили до данас у корист српског народа. А кад једна странка није кадра за 20 г. остварити ни једне тачке свога програма, онда кривица за то не може падати ни на кога другог, него на оне који су неспособни извршити га. Сваки човек који жели да спада у часно друштво, мора пазити на своју задату реч, а шта је истом писани програм. И кад Срби клубаша не могу кроз толико време да изврше ни једне тачке програма, а у власти су и положају, да то изведу, онда морају учинити, што поштено човеку образ налаже, и одступити са свога места. А кад они то не чине, онда је несумњив знак, да је њима стало до положаја својих, до личне користи а не народне. Да многи од тих Срба клубаша, не би могли без сабора живети, то је познато свакоме ономе, ко живи у нашој отаџбини и прати јавне прилике.

У чланку „Шта се то збива у Аустро-Угарској“ окривљује се 40 хрватско-славонских заступника у пештанском сабору, што се не боре за права српског (хрватског) језика у војсци, него желе да остане немачка команда, окривљују се, што су се ставили у службу Бечу против оправданих и на закону основаних захтева мађарских, што помажу неуставну Фејерваријеву владу. То се може доказати, са рачунском сигурношћу изјавом г. Николе Томашића у сабору заједничком, држањем њиховим према Фејерваријеву кабинету, писањем њихових листова, из чега се јасно као сунце види, да се не боре за права народна, него за права Беча против Маџара опозиционалаца, које су кроз цело време свога живота свагда уверавали о својој љубави, оданости и верности.

Из „вести у Хрватској и Славонији“ заплењена је читава ставка за то, што се осуђује незаконити поступак кот. области вировитичке, која забрањује противзаконито јавним огласом поузданичке састанке. Том

одредбом руши кот. област уставни закон о праву сакупљања. Сабор и нико други на свету, има право доносити, мењати или укидати законе, а овде се полицијска власт ставља над закон.

Коначно је заплењена читава вест о неким појавама у ердељским касарнама, а која је пренесена из мађарског листа „Еђерттертеша“, листа, који ужива углед у мађарској штампи. Па кад се то може лепо и, без икаквих последица каснијих, писати у Угарској, зашто би у Хрватској био држ. одветник већи папа од папе кад нема опасности, да ће се такве појаве изазвати, као што су оне, о којима је реч.

Коначно се тражи у приговорима да се одреди расправа и забрана дигне.

После прочитаних приговора устао је заменик држ. одветника г. Каурић и доказивао идући од заплењене ставке до ставке, оправданост заплене. Пошто се због недостатка простора у листу не можемо сговорима дуже забавити, истичемо да је г. заступник држ. одветништва истакао у доказ равноправности српске, и то, што су приговори поднесени суду ћириловским писмом исто као да су латиницом састављени!

На његово разлагање у опширном говору изнео је одг. уредник „Српског Кола“ стварне разлоге и доказе за све, оно, што је у забрањеним ставкама написано. Говор овај саслушан је с пажњом.

Након проведене расправе суд је прогласио пресуду, којом се потврђује заплена трију заплењених ставака, а диже забрана с овог одломка вести о забрани поузданичких скупштина. Заплењена ставка гласи: „Међутим шта се догађа? Док закон јасно каже, неке политичке власти, као што је котарска област у Вировитици, забрањују без дозволе њезине држање поузданичких састанака. Међутијем, ми имамо закон у рукама, и док он постоји ми немамо права поузданичких скупштина забрањивати. Закон је пречи и јачи и од кот. предстојника, и поджупана, жупана и бана и свакога, јер се његове одредбе морају поштовати. За то ће самостална странка држати поузданичке скупштине и даље, без обзира шта ће рећи који опћ. начелник или предстојник“.

За „Српско Коло“.

У овом броју биљежимо редом такође лијеп број пријатеља „Српског Кола“, који се заузимљу, да се оно што више рашири. Познати пријатељи „Српског Кола“ г. Јово Генераловић из Тушиловића код Карловца послао је управи „Српског Кола“ К 4'80 за 2 претплатника, и г. Милан Р. Зурковић, књиговођа у Иригу, К 3'40. Пречасни госп. Милорад Чопорда парох у Великом Поганцу послао је К 4'80 као погодишњу претплату за 4 претплатника Госп. Ђуро Маџош трговац у Липовчанима послао је даље К 32'40 у име претплате за 20 скупљених претплатника у Липов-

чанима. Досад су у Липовчанима, малом мјесту, била свега два претплатника, а сад ево 20 нових претплатника. Нека је на част и скупљачу и претплатницима. Господин Никола Наранчић правник у Загребу, бавећи се преко школских празника у Малој Ремети код Врдника у Сријему, скупио је тамо К 5:40 као претплату за 6 претплатника. Госп. Милан Р. Зурковић по други пут послао је К 3:40 у име скупљене претплате. Госп. Богдан Милашиновић правник из Винковаца послао је управи нашег листа К 2:40 у име погодишње претплате за 2 скупљена претплатника. Госп. Владо Мрвош, посједник из Тука послао је даље К 4:80 као погодишњу претплату за 4 претплатника. Госп. Перо Боројевић послао је управи „Српског Кола“ К 72 као претплату за 20 примјерака нашег листа, које је он дијелио Србима ратарима. Тако треба да раде сви прави пријатељи народни, који могу учинити овако добро својим сељанима

Лијепо је читати овако, како се народни људи заузимају за „Српско Коло“. Но и Срби ратари, као што смо већ писали о том, треба да се заузимају, како би се овај њихов лист што више раширио, па да га препоручују онима, који нијесу претплатници, а могли би бити. Колико њих има, који избаце у залуд преко године и 10 пута по К 2, а боље би учинили, да пошаљу К 2:40 за „Српско Коло“, па имају преко читаве године лист, који би их у свему поучавао и упућивао на добро. Надамо се дакле, да ће и наши читаоци учинити што за раширење „Српског Кола“.

Управа наша захваљује лијепо свима овим пријатељима Срба ратара, који им препоручују „Српско Коло“ и заузимају се, да се оно што више рашири.

Шта се збива у нас и у свијету.

Принцеза Јелена кћерка српског краља Петра, која је била у гостима код своје тетке, талијанске краљице Јелене, дошла је недавно на Цетиње, у госте своје дједу кнезу Николи.

Нови управитељ српског подворја у Москви. Владичански (архијерејски) сабор у Србији изабрао је за управитеља Српског Подворја у Москви архимандрита Мирона Јанковића, који је досад био старешина манастира Раковца. Архимандрит Мирон, свршио је богословску школу у Атини.

Српски кредитни завод у Бањалуци. Недавно је основан Српски кредитни завод у Бањалуци. Основна главница овог завода је 200.000 круна а основан је на дионице (акције), које су све покуповали сами Срби у Вањој Луци. Овај завод добро ће доћи тамошњој српској трговини и привреди. Пријатељи народни у Босни требали би међутим да оснивају и српске ратарске (земљорадничке) задруге, које ће ићи на руку Србима ратарима у Босни и привредно их унапређивати.

Нове железнице у Србији. Као што се јавља из Београда, наскоро ће се почети да гради железничка пруга од Сталаћа до Јастрепца у Србији, како би се

могла лакше извозити дрва и грађа из јастребачких шума. Исто тако ће наскоро и београдска Прометна Банка почети да гради железницу до Таре планине, одакле ће се такођер извозити дрва и грађа.

Српски маневри. Почетком овог мјесеца били су велики маневри српске војске у Србији. Вријеме је било јако рђаво, киша и хладноћа, али су војници јуначки све издржали тако да дописник „Новог Србобрана“, који је био на тим маневрима, вели, да у погледу издржљивости српски војник може стати уз бок војнику из ма које војске у Европи. Мило нам је што се наша браћа у Србији овако држе.

Српска скупштина (сабор) у Београду започела је свој рад. Отворио ју је говором краљ Петар. Дао Бог да јој рад буде на корист српског народа у Србији.

Кнез Трубецкој. У Русији је умро кнез Трубецкој, управитељ (ректор) свеучилишта (универзитета) у граду Москви. Трубецкој је био особито паметна глава и велики пријатељ радног народа. Он се усудио отворено рећи цару у лице, што народ тишти, кад то нико није смео, и од то доба одлучио је цар да руском народу олакша невоље. Кад би таквих људи и код нас било мало више, не би нам шкодило. Покој његовој честитој души.

Баново путовање. Бан Пејачевић путовао је овог мјесеца по Сријему. Ишао је само у веће градове, гдје су га господа свечано дочекивала. У села није залазио. С њим су путовали и неки маџаронски посланици. Види се, да се спремају избори. Народ нека буде паметан.

Састанак у Задру. У Задру у Далмацији састали су се изасланици српских народних странака: самосталне и радикалне и српске странке из Далмације. Закључили су да је за нас боље, да се Угарска што више растави од Аустрије, онда да би и ми Срби законитим путем зато помогли Маџарима у борби са Нијемцима, кад би Маџари дали нашој отаџбини права, која наше народне странке траже и кад би промијенили своје поступање са немаџарским народима у Угарској, и онда, да би и ми Срби пристали да се Далмација сједини са Хрватском и Славонијом, кад би Хрвати узаконили равноправност српског народа са хрватским. Показало се овај пут да су се све три српске народне странке сложиле. Дај Боже, да та слога уроди са коришћу за српски народ.

Избор у Копривници. Скорих дана биће у Копривници избор посланика за сабор, јер је пријашњи посланик умро. Опозиција ће кандидирати д-ра Франка Поточњака, великог пријатеља ратарског и радничког народа, а особито искреног пријатеља нас Срба. Позивамо Србе изборнике да даду глас Поточњаку, па ће чути, како ће тај у сабору бранити народна права.

Фејервари остаје. Предсједник угарског министарства Фејервари био је дао оставку, положио своју част, са свима министрима. Краљ га је опет наименовао, а тако и све остале ministre, осим једног. Фејервари не може да нађе још два човјека, који би хтјели бити ми-

нистри, јер нико од угледнијих Мађара неће да буде члан ненародне владе.

Шта мислите, колико би их се код нас јавило! Зато Мађари и напредују, што је њима преча народна ствар од господства.

Чланови хрватске пучке сељачке странке из Коштајнице и околице држали су састанак, на ком су рижели, да се пошаље писмо вођи странке Стјепану Радићу, у ком га коре, што стаје у овом метежу на бечку (швапску) страну, кад од Беча ништа не можемо добити.

Уплаћивање пореза. Упућујемо народ да редовито плаћа порез државни, и ако се за сад не може тјерати егзекуцијом, јер још будимпештански сабор није одобрио прорачуна државног. Он ће, кад се ова збрка у држави заврши, бити накнадно одобрен, па ће свеједно свако морати платити, и то ће бити тешко, јер у то ће приспјети и нови порез. Зато је боље сад одмах платити.

Отварање српског свеучилишта (универзитета). У Београду је 2. (15.) овог месеца отворено српско свеучилиште. До сад Србија није имала свеучилишта, већ само: Велику Школу. Дао Бог да се на том свеучилишту одгоје права народна учена господа, којима ће корист и добро српског народа бити прече од свега на свету.

КУПУЈТЕ САМО

!! СРПСКЕ ШКОЛСКЕ ЖИГИЦЕ

ТРАЖИТЕ ОД
ТРГОВАЦА ДА ИХ ПРОДАЈУ

Различне вијести.

Народне (пучке) књижице у Данској. У краљевини Данској има много књижица за народ. У свима покрајинским градовима има ових народних књижица, а исто тако у многим селима. Сама држава помаже ове књижице и то на два начина: преко државног одбора (комисије) за народне књижице и преко одбора за унапређење народне просвјете. Одбор државни помагао је прошле године 42 градске и 366 сеоских књижица. Зато ова краљевина и напредује у сваком погледу, јер тамо мало ко да не зна читати, а осим тога људи сами настоје да купују ваљане и корисне књиге и оснивају сеоске пучке књижице, у чему их и сама држава помаже. И наши Срби ратари треба да увиде, да ваљана корисна књига или лист није никад скупа, јер ће га у многим поучити, те ће му се то и десетороструко исплатити.

О Г Л А С.

Пошто је шума у порезној опћини Вучјак, која лежи између парохије Чечавац и Боломача, у опсегу од по прилици 500 јутара већим дијелом исјечена и искрчена, пружа се красна прилика раднику сељаку да до самосталности и сигурне коре хљеба дође. На тих 500 јутара имало би се населити до 50 породица, па пошто шума није још посве исјечена, отпало би на сваку породицу око 2 јутра шуме и 8 јутара за поткућницу и ораће земље, која би се још дјеломично искрчити имала.

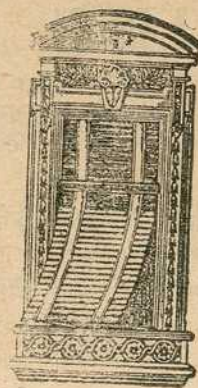
Осим горе наведеног, имаде у изгледу још око 800 јутара шуме, али колико ће на исту насељеника доћи, установиће се накнадно.

Они, који би на ову насеобину дошли, могли би своју куповнину отплатити тако, да би у тој шуми гориво дрво сјекли и у Пожегу довели, дочим би Српска Кредитна Задруга у Пожези дрва преузела и даље распачавала.

Пошто је у тој околици сам српски живаљ, за желити би било, што је и намјера продаваца, да се што више млађих снага јави, па у случају да се која породица и преко установљеног броја пријави, настојаће се, да се и оне повољно смјесте.

Понуде као и сва друга питања, ваља управити на Српску Кредитну Задругу у Пожези.

1654, 1—3

Фабрика
жалузија,
ролета,
дрвених
и жељезних
завојних
капака

Г. СКРБИЋ

Илица 40. — ЗАГРЕБ — Илица 40.

препоручује своје

признато солидне, тачне и јефтине

Фабрикате

Ценовници бадава и франко.

604. 5—2